

UPPSALA
UNIVERSITET

Vetenskapsområdet för medicin och farmaci

Bedömarutlåtande

Kompletterande utbildning för apotekare år 2021

Slutligt utlåtande, 28 juni 2021

Bedömargrupp

- Magnus Hultin, ordförande, docent i anestesi och intensivvård samt programdirektör för läkarutbildning, excellent lärare, Umeå universitet, leg läkare
- Monica Buhrman, intern representant, docent i psykologi samt programansvarig för psykologprogrammet, Uppsala universitet, leg psykolog
- Lina Gunnarsson, arbetslivsrepresentant, Apoteket Hjärtat, leg receptarie
- Helle Håkonsen, docent i samhällsfarmaci, Göteborgs universitet, leg apotekare
- Christina Joos, fakultetssamordnare för kommittén förutbildning på grundnivå och avancerad nivå samt nationell samordnare för kompletteringsutbildningar, Karolinska institutet
- Gisane Semchenchen, studentrepresentant, student vid kompletterande utbildning för psykologer, Uppsala universitet

Uppdraget och processen

Gruppen har fått i uppdrag att genomföra en utbildningsvärdering av Kompletterande utbildning för apotekare (KUA) utifrån de 11 aspekterna i Uppsala universitets modell för utbildningsutvärdering UFV 2015/475.

Bedömarutlåtandet baseras dels på den självvärdering som vi delgivits 24 april 2021, inklusive 9 bilagor, och dels på ett platsbesök genomfört digitalt 25–26 maj 2021.

Under platsbesöket träffade gruppen i olika möten utbildningsansvariga, kursansvariga, undervisande lärare, VFU-ansvariga, studenter samt alumner.

Utöver platsbesöket har bedömargruppen träffats online vid fyra tillfällen, korresponderat via mejl och arbetat med gemensamma dokument.

Vi överlämnar härmed vår bedömning och tackar för det hedersamma uppdraget att få granska Kompletterande utbildningen av apotekare.

För bedömargruppen

Magnus Hultin, Ordförande

Övergripande reflektioner

Den kompletterande utbildningen för apotekare (KUA) vid Uppsala universitet bedrivs av Farmaceutisk fakultet. På fakulteten finns bred och djup farmaceutisk vetenskaplig och pedagogisk kompetens, vilket ger goda förutsättningar för att kunna bedriva utbildningar som förbereder för legitimation. KUA har utvecklats med det specifika syftet att deltagarna efter godkända kurser ska kunna arbeta som legitimerad apotekare, företrädesvis på öppenvårdsapotek. KUA är uppbyggt som ett kurspaket och efter godkända kurser kan studenten ansöka om legitimation som apotekare. Uppsala universitet har ett väl utvecklat regelverk för att säkerställa att utbildningar genomförs rättssäkert och en del av detta är att med visst intervall genomföra externa granskningar av utbildningarnas upplägg och genomförande.

Till KUA antas 32 studenter varje termin och kurspaketet är på 70 hp. Detta borgar för att det finns ekonomiska förutsättningar att bygga upp en hållbar organisation. Kurspaketets avgränsningar i relation till examensmålen för apotekarexamen skulle behöva förtydligas. Bedömargruppen noterar att en kompletterande utbildning behöver avgränsas, men den utgör samtidigt grund för Socialstyrelsens beslut om legitimation. Antagningsprocessen sker idag på institutionsnivå och förefaller baseras på en individuell senior lärares kunskaper och ställningstaganden. Den skulle kunna utformas mer resilient och rättssäkert, exempelvis genom att ärendena bereds och beslutas av en kommitté. Lärbemanningen skulle med fördel kunna förstärkas för att minska sårbarheten och lärargruppen uttrycker ett behov av att samlas för pedagogiska samtal som fokuserar på KUA. Inom VFU finns ett väl fungerande upplägg med handledarutbildning som är gemensam med apotekar- och receptarieutbildningarna, men det finns sannolikt ett behov av att handledarutbildningen och den utbildning som sker specifikt inför varje VFU-period komplettera med information och moment som lyfter KUA-gruppens specifika behov. Därtill ser bedömargruppen att det skulle finnas ett värde i att nu, några år efter att KUA varit i drift, göra en mer systematisk uppföljning av hur det gått för alumnerna, vilka undervisningsmoment som fungerat bra och vad som skulle behöva justeras i utbildningen.

Sammantaget är KUA i sin nuvarande form väl fungerande även om vi i denna bedömning föreslår ett antal möjliga förbättringar.

1. att utbildningarna når målen i högskolelagen och högskoleförordningen (examensordningen) och utbildningsspecifika mål, dvs. att de faktiska studieresultaten motsvarar de förväntade studieresultaten

Målet för Kompletteringsutbildning för apotekare (KUA) är att säkerställa att de som genomgått utbildningen kan få svensk behörighet att arbeta som apotekare. Det innebär att genomgången KUA utgör grund för att Socialstyrelsen ska kunna utfärda legitimation i ensamrättsyrket apotekare.

UPPSALA
UNIVERSITET

Vetenskapsområdet för medicin och farmaci

KUA ges som ett kurspaket som bygger vidare på deltagarnas befintliga apotekarutbildning. Definitionen på vad som krävs för att verka som apotekare likställs vanligtvis med kraven för apotekarexamen. Examensmålen för apotekarexamen anges i Högskoleförordningen (SFS 1993:100).

I självvärderingen anges att KUA ges som ett kurspaket och att det därför inte finns några klart uttryckta övergripande mål motsvarande examensmålen. Examensmålen för apotekarprogrammet speglas enbart i de enskilda kursmålen. Det i sig medför en svårighet att avgöra vilka brister som finns i KUA i relation till målet: att utgöra grund för svensk apotekarlegitimation. En komplettering av självvärderingen har skett där kursmålen för de enskilda kurserna i kurspaketet har länkats mot examensmålen för självvärderingen. Bedömagruppen har inte i detalj gått in och analyserat om de kursmål som länkats mot examensmålen på ett adekvat sätt täcker förväntade kunskaper, förståelse, färdigheter, förmågor och förhållningssätt men har noterat att det förefaller som om varje enskild kurs ska säkerställa delar av vissa examensmål och att godkänd VFU därefter blir kvittot på att KUA-studenten kan fungera som apotekare i ett öppenvårdsapotek. Förbereds inte KUA-studenterna för övriga roller som kan vara aktuella som legitimerade apotekare? I uppbyggnaden av en kompletteringsutbildning behöver avgränsningar göras för att prioritera vissa delar av målen med utbildningen. Dessa avgränsningar behöver vara explicita för att kunna utvärderas. Det hade varit av stort värde för bedömagruppen att ha fått en systematisk beskrivning av hur de olika kurserna inom KUA tagits fram. Hur har analysen av förväntade brister hos studenterna gjorts? Utifrån observerade brister i målgruppens färdigheter i svenska har en plan tagits fram för att ge de som inte har tillräckliga färdigheter en språktermin. Vilka ytterligare brister har observerats under åren? Hur har dessa noterade brister påverkat innehållet i kurspaketet?

Kurspaketet utgår från att de prövande har en viss nivå på kunskaper och färdigheter och att KUA bygger vidare på dessa. Då varje individ startar på olika nivåer inom de olika examensmålen är dels startpunkten viktig, dels hur det säkerställs att varje individ uppnått målen. För varje examensmål för apotekare, förutsatt att det är den nivå som eftersträvas, skulle det vara av värde att beskriva vilken startnivå för lärandet som KUA utgår ifrån, hur läraaktiviteterna är utformade och vilka avgränsningar som gjorts, samt hur examensmålet examineras i progression.

En grundläggande fråga är också avvägningen att lägga upp KUA som ett kurspaket och inte som ett program alternativt att skapa individuella studieplaner för varje deltagare. Vilka var avvägningarna för att göra ett kurspaket? Ett program skulle medföra en tydligare progressionstanke och kanske också underlätta för återgång vid studier vid studieuppehåll. Ett upplägg med individuella studieplaner skulle tydligare utgå från den enskilde studentens behov, analysera vad som saknas samt hur studenten ska kunna komplettera sina brister.

Sammantaget finns ett behov av att tydligare dokumentera vilka avgränsningar och avvägningar som gjorts i designen av kurspaketet och på vilka grunder detta gjorts.

UPPSALA
UNIVERSITET

Vetenskapsområdet för medicin och farmaci

Utöver att säkerställa att kursmålen i kurspaketet tillsammans med förkunskapskraven på ett adekvat sätt täcker examensmålen skulle också examinatorformerna för kursmål och examensmål behöva analyseras. Examineras varje kursmål på ett adekvat sätt? Blir det en progression från antagning till KUA, via kurserna i kurspaketet, till säkerställande av den kompetens som krävs för apotekarlegitimation? För att underlätta för framtagandet av en plan för säkerställandet av examensmålen skulle det kunna vara av värde att ta fram en plan för vilka typer av examinationer som ska användas för att mäta olika typer av examensmål, samt hur dessa kvalitetssäkras.

En annan viktig aspekt är hur ekvivalens mellan examinerande moment på KUA och apotekarprogrammet säkerställs. Förutsatt att KUA och apotekarprogrammet har samma slutmål bör bedömningar kunna ske med samma verktyg och utifrån samma ramverk. Bygger ekvivalensbedömningen på att det är samma lärare som gör bedömningarna? Samutnyttjas examinerande moment som skrivningar och bedömningsformulär mellan KUA och Apotekarprogrammet? Varför skiljer de sig om de inte är samma? Även dessa aspekter borde kunna arbetas in i en plan för examinationer.

VFU är ett bra exempel på samutnyttjande av resurser och examinationsformer mellan apotekarprogrammet och KUA. Samma upplägg används för att tilldela praktikplatser, samma handledarutbildning lägger grunden för adekvat handledning och bedömning under VFU, och samma formulär används för handledarnas utlåtanden. Det som däremot skulle kunna vara av värde vore att validera att bedömningsformuläret som tagits fram för de som gått det svenska apotekarprogrammet faktiskt är relevant för att fånga de aspekter som är väsentligt under VFU även för KUA. Är det något som är viktigt som får förmedlas på annat sätt eller som borde kvantifieras?

Styrkor

- Examination av färdigheter i svenska har planerats i kommande KUA för att avgöra vilka som behöver kompletterande språktermin.
- VFU genomförs med samma grundupplägg för de som går apotekarprogrammet som för KUA. Det styrker att slutmålet med KUA är samma som för apotekarprogrammet.

Förbättringsområden

- Beskriva avvägningarna som ledde fram till valet att bygga KUA på ett kurspaket och inte ett program eller individuella studieplaner.
- Beskriva avgränsningar i målsättning med KUA gentemot examensmålen för apotekare.
- Beskriva startpunkten för respektive kurs. Vilka färdigheter utgår KUA ifrån att studenterna redan har?
- Länka examensmålen mot examinationer och examinationsformer inom de respektive kurserna

- Beskriva hur ekvivalens säkerställs mellan de som får sin apotekarlegitimation via KUA respektive via Apotekarprogrammet. Om inte ekvivalens eftersträvas, beskriv då varför.

2. att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet

Ledningen för KUA samverkar årligen med motsvarande utbildning på Göteborgs universitet. Därtill sker regelbundna möten med den kombinerade referensgruppen för Kunskapsprovet och KUA. Dessa två mötesformer lyfts som en väsentlig del i att säkerställa att innehåll och form vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Flera av de undervisande lärarna är disputerade och de som inte är det har lång relevant yrkeserfarenhet. Lärarna har utbildning i grundläggande högskolepedagogik, som är ett rekryteringskrav. Av självvärderingen framgår att lärarna har möjlighet att kontinuerligt kompetensutveckla sig. Vidare ansvarar studierektor för pedagogiskt ledarskap och är tillgänglig för lärare som behöver diskutera pedagogiska utmaningar samt andra utbildningsfrågor. Institutionen anordnar lärardagar och fakulteten grundutbildningsdagar, dessa är dock inte specifika för den kompletterande utbildningen för apotekare. Av självvärderingen framgår att handledarna på VFU ska ha apotekar- eller receptarielegitimation och ha genomgått handledarutbildning samt att två praktiska test säkerställer att rådgivning sker utifrån evidens och beprövad erfarenhet.

Av intervjuerna med lärarna framgår att studenterna på den kompletterande utbildningen är väldigt heterogena gällande den kunskapsnivå de har från sina tidigare utbildningar. Lärarna uttrycker att det är en utmaning att på kort tid säkerställa om studenterna har tillgodogjort sig ett evidensbaserat och vetenskapligt förhållningssätt. Detta försvåras av att studenterna ofta har en annan inlärningsmetod än den som uppmuntras i utbildningen i Sverige. Studenterna är mer vana att lära sig information utantill och är mindre erfarna i kritisk granskning av kunskap. Vid intervju med studenterna framkommer att vissa av studenterna önskar exakta svar och upplever att det svårt att analysera och syntetisera kunskap. Lärarna och självvärderingen lyfter att det finns ett behov att stärka utbildningen med moment om kritiskt tänkande, källkritik och vetenskaplig anknytning. En lärare sa under intervjun att: *"Största utmaningen är att skapa ett kritiskt förhållningssätt och kritiskt tänkande. Vi har inte möjlighet att forma en "akademisk varelse"*. Det bör också påpekas att utbildningen ges på distans och övriga utbildningar på institutionerna är campusbaserade, vilket innebär andra pedagogiska utmaningar. Det finns moment som är campusbaserade och lärarna beskriver att de använder olika pedagogiska modeller som t ex problembaserad inläring (PBL) i kursen Läkemedelsterapi i Sverige och rollspel förekommer i Farmaceutisk

kommunikation. Lärarna saknar dock en pedagogisk plattform specifikt för den kompletterande utbildningen där specifika pedagogiska frågor som rör de studenterna som går den kompletterande utbildningen.

Styrkor:

- Många av lärarna är disputerade och kompletteras av lärare med gedigen praktisk erfarenhet.
- VFU handledarna har handledarutbildning och introduktion som ges av kursledare för VFU på institutionen.

Förbättringsområden:

- Moment med fokus på kritisk tänkande och vetenskaplig anknytning behöver stärkas.
- Kursledare och lärare som är delaktiga i den kompletterande utbildningen för apotekare skulle behöva ett forum där de kan diskutera pedagogiska och progressionsfrågor som endast rör den kompletterande utbildningen.

3. att undervisningen sätter studenters lärande i centrum

På kurserna används varierade pedagogiska former, varav flera är studentaktiverande lärandemetoder som till exempel PBL, diskussionsseminarier och rollspel. Det lyfts att dessa former av lärande, förutom att vara effektiva lärandemetoder, även bidrar positivt till studenternas språkutveckling. Eftersom utbildningen ges på distans är det bedömargruppens uppfattning att det lämpligen hålls fast vid dessa principer för undervisning. Det anses även värdefullt med campusinslag vilka bidrar till studenterna får möjlighet att träffa varandra samt undervisande lärare.

I intervjun med studenter framkom delade åsikter om undervisning på distans då studenters boendesituation med mera varierar. Det kunde uppfattas som att vissa studenter skulle ha haft nytta av ett klagörande kring allmänna förutsättningar för distansstudier. Det var dessutom oklart i vilken utsträckning information om regler och riktlinjer kring studenternas ansvar och rättigheter nått fram. Det finns en risk att distansundervisningen försvagar kommunikation och interaktion mellan studenter och lärare. Studenterna lyfte problemet med att få kontakt med kursledare/undervisande lärare, och det kan vara värt att igen fundera på hur man med knappa lärarresurser bäst kommunicerar med denna studentgrupp.

Studenterna får ge återkoppling på kurserna genom skriftliga och ev. muntliga kursutvärderingar. En genomgång av studenternas behov har lett till att införande av en språktermin är på gång. Däremot är det oklart hur den individuella studenten vägleds genom kurserna och kurspaketet. Finns det

UPPSALA
UNIVERSITET

Vetenskapsområdet för medicin och farmaci

någon systematisk uppföljning på individuell nivå? Hur identifieras och stöttas individen med studieproblem innan det blir dags för tentamen? Under VFU finns bra exempel på individuell uppföljning av måluppfyllelse där handledarens och studentens uppfattningar jämförs och om det finns identifierade speciella behov så kan ansvarig lärare gå in och upprätta en individuellt anpassad plan för måluppfyllelse.

Under VFU-perioden får studenterna löpande muntlig återkoppling på sina färdigheter. Kontakt med kursledningen sker via regelbundna informationsutskick till student respektive handledare. Potentiella konflikter hanteras främst genom att uppmana till samtal mellan student och handledare, därefter kopplas kursledaren in vid behov. Det har rapporterats om konflikter mellan studenter och handledare (mer än för studenter som går motsvarande kurs på Apotekarprogrammet) vilket kan indikera olika förväntningar och/eller kommunikationsutmaningar.

Enligt kursplanerna uppmuntras studenterna att reflektera kring sitt eget lärande, sin roll som framtida apotekare samt om utveckling av färdigheter som krävs för detta. Utifrån kursutvärderingarna kan utläsas att studenterna är nöjda med kursinnehåll och egen utveckling, även om vissa delar av utbildningen kan upplevas som krävande. I detta sammanhang lyftes dock frågan om hur väl förberedda studenterna är för att utveckla sig genom just denna form av distansbaserad undervisning.

Styrkor:

- Varierade pedagogiska former, varav flera studentaktiverande lärandemetoder.
- Införande av en språktermin efter genomgång av studenternas behov.
- Reflektionsuppgifter kopplade till eget lärande samt studenternas professionella roll.

Förbättringsområden:

- Klargöra och utveckla kontaktvägar från student till fakultet och från fakultet till student.
- Klargöra allmänna förutsättningar för distansstudier samt regler och riktlinjer kring eget ansvar, egna rättigheter och förutsättningar, till exempel genom en skriftlig manual.
- Kartlägga om och i så fall hur studenternas lärande påverkas av distansundervisning som undervisningsform.
- Tydliggöra den tänkta lärandeprocessen och procedurerna för återkoppling för studenterna.
- Utveckla lärarnas förståelse för och förhållningssätt till studentgruppen.
- Vidarebefordra resultat av kursvärderingar till samtliga lärare.
- Stärka studenternas medvetenhet om behovet av en fungerande fysisk studiemiljö på hemmaplan.
- Se över om och hur undervisningsformen påverkar studenternas inlärningsprocess.
- Tydliggöra processen för att hantera KUA-studenternas åsikter om VFU inklusive deras reflektioner över VFU-perioden

4. att målen examineras på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt och att progression säkerställs

Examinationerna inom KUA genomförs inom Uppsala universitets regelverk för examinationer av lärare anställda inom medicinsk och farmakologisk fakultet. Följs detta regelverk så sker examinationerna rättssäkert. Exempelvis sker skriftliga examinationer via ett system för digital salstentamen där bedömningarna av inlämnade skriftliga svar sker anonymt. Det minskar risken för att bedömaren påverkas av en förkunskap om individen då svaret poängsätts.

De fem kurserna som utgör KUA är designade för att genomföras i sekvens. Behörighetskraven är skrivna så att föregående kurs ska vara *genomförd* för att komma vidare till nästa kurs. Om kurserna bygger vidare i progression så att kunskaper och färdigheter från tidigare kurser är nödvändiga för att kunna tillgodogöra sig en kurs borde kursplanen snarare kräva *godkänd* kurs eller godkända moment.

Det finns en tydlig progression från de fyra första kurserna, vilka förbereder studenterna för att kunna gå ut på VFU, till att under VFU tillämpa kunskaperna i praktiken. Under VFU ingår en del med författningskunskap (3 hp), vilket examineras med en godkänd tentamen, samt en del med arbete på apotek (32 hp), närvaro på obligatoriska moment (3 hp) samt godkända inlämningsuppgifter (2 hp).

Det är ett antal kursmål som säkerställs under de obligatoriska momenten under VFU-kursen. De examineras med närvarokrav på den introducerande föreläsningen, en praktisk uppgift som genomförs under VFU och följs upp med en inlämningsuppgift som bedöms och återkopplas på individnivå. En tydlig mappning av kursmål mot examinationsformer skulle kunna vara av värde för att bättre säkerställa hur varje kursmål uppfyllts av den enskilda studenten.

Återkommande genom kurspaketet är att säkerställandet av kursmål och indirekt också examensmål sker genom enstaka examinerande moment inom ramen för någon av kurserna. Obligatorisk närvaro på föreläsningar och på seminarier är undermåligt som examinationsform för säkerställande av kursmål.

Att bygga i progression genom ett kurspaket eller genom ett program kräver medveten mappning av kursmål, läraaktiviteter och examinationer mot examensmål och andra taxonomier som motsvarar den bredd och djup som en apotekare förväntas ha inom de för professionen väsentliga områdena. Denna mappning skulle med fördel kunna göras gemensamt för KUA och apotekarprogrammet. Utifrån att Farmaceutisk kompletterande vetenskap I och II är väsentligen identiska förutom förkunskapskraven (Apotekare/Receptarie) kanske även receptarieprogrammet skulle kunna vara en värdefull referenspunkt för att visa att KUA motsvarar kraven för Apotekarexamen?

De bedömningar som ligger till grund för examinatorns beslut om godkänd VFU sker av studentens handledare. Det som är känt i litteraturen är att det är svårt för en handledare att förhålla sig

UPPSALA
UNIVERSITET

Vetenskapsområdet för medicin och farmaci

objektiv till om individen uppfyller kriterierna samtidigt som denne har ansvar för att undervisa och hjälpa studenten med att uppnå kursmålen. I bedömningen under VFU-perioden ingår många av de färdigheter och förmågor som är essentiella sett till examensmålen. Hur är det säkerställt att handledarna har rätt kompetens för att göra dessa bedömningar? Rättssäkerheten i bedömning av VFU skulle också kunna stärkas genom ett system med frekventa bedömningar genomförda av många olika bedömare inom personalen på apoteken. Det skulle kunna ge en mer objektiv bedömning av individens förmåga. Vissa av de mål som examineras lämpar sig dessutom bättre för en annan examinationsform. Delar av examinationerna inom VFU i framtiden kunna överföras från apoteken till universitetet, till exempel genom införandet av en OSCE.

Styrkor:

- Uppsala universitets regelverk för rättssäkra examinationer är väl genomarbetat och systematiskt implementerat inom KUA.
- På apotekarprogrammet finns motsvarande examinationer och det finns en stor erfarenhet inom lärargruppen kring att examinera både studenter på ordinarie program och studenter med examen från land utanför EU/EES och Schweiz.
- Väl genomarbetad struktur för bedömningar under VFU.

Förbättringsområden:

- Se punkt 1 om Examensmål
 - Hur bygger kursmålen i olika kurserna i KUA i progression på varandra?
 - Mappning av kursmål mot examinationsformer och examinationer
 - Kurspaketsovergripande plan för examinationer
 - Samverkan kring examinationer/tentamina mellan Apotekarprogrammet och KUA inom de områden där det är samma mål på kurserna?
- Är bedömningsformulären som används på VFU för Apotekarprogrammet valida även för KUA?
- Hur utbildas och säkerställs att handledarna faktiskt kan nivågradera bedömningarna som de förväntas göra under VFU?
- Vilka kvalitetsmått och vilken process används för att säkerställa att examinationerna inom KUA håller hög kvalitet?

5. att verksamma i utbildningen har aktuell ämnesmässig och högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens samt att lärarkapaciteten är tillräcklig

Som det framgår av självvärderingen, har det varit svårt för institutionsledningen att ekonomiskt planera långsiktigt för utbildningens behov. Det togs även upp under intervjun med utbildningsansvariga att det varit svårt att förstärka staben av undervisande personal med rekryteringar.

Flertalet lärare har farmaceutisk grundutbildning vilket ger förståelse för studenterna framtida yrkesroll. Lärarstabens består primärt av personer anställda som adjunkter, även disputerade personer har adjunktstjänster. Fler av lärarna har relevant erfarenhet från farmaceutisk verksamhet så som apotek, men saknar forskningsanknytning. Undervisande lärare har 0-20 % kompetensutveckling/egen forskning inom sina tjänster.

Krav på VFU-handledares kompetens är att de ska vara leg. apotekare eller leg. receptarie och ha minst ett års erfarenhet från arbete på öppenvårdsapotek. Samtliga handledare ska gå en två dagars grundutbildning samt ta del av fortbildning vilket motsvarar de krav som ställs på handledare för studenter på Apotekarprogrammet.

Styrkor:

- Det är en stark farmaceutisk miljö på fakulteten, både undervisningsmässigt och forskningsmässigt. Även inom området samhällsfarmaci har lärarkapaciteten höjts med flera professorer och forskande lärare (dock är det oklart om dessa är involverade i KUA).
- Ett flertal lärare har farmaceutisk grundutbildning och erfarenhet från farmaceutisk verksamhet.
- Studierektorer med ansvar för pedagogisk utveckling är involverade i kurserna.
- Ett absolut krav på arbetslivserfarenhet samt handledarutbildning för samtliga VFU-handledare.

Förbättringsområden:

- En mer hållbar lärarbemanning med fler lärare skulle behövas,
 - dels för att förbättra uppföljningen av studenterna, och
 - dels för att förstärka den akademiska miljön.
- Ett längre informationstillfälle för handledare inför kursstart för att förebygga konflikter orsakat av olika förväntningar mellan student och handledare.

UPPSALA
UNIVERSITET

Vetenskapsområdet för medicin och farmaci

6. Att internationalisering och internationella perspektiv liksom hållbarhetsperspektiv främjas

Av självvärdering och samtal med utbildningsansvariga framgår att inget större fokus sätts på främjande av internationella perspektiv eller hållbarhetsperspektiv.

När det gäller internationalisering ströks det redan under uppbyggnaden av utbildningen då man ansåg att det "komma per automatik" i det att studenterna är från olika länder och har med sig såväl en examen som arbetslivserfarenhet från länder utanför EU/EES och Schweiz. Några av studenterna deltar ibland i en valbar kurs för ordinarie apotekarutbildning genom att delge erfarenheter från sina hemländer och i några fall har studenterna även svarat på enkäter eller genomfört intervjuer i pågående forskningsprojekt vid universitetet. Det finns en medvetenhet om att internationella perspektiv skulle kunna utvecklas mer.

Gällande hållbar utveckling bekräftas både i underlag och i mötena med lärare och utbildningsansvariga att det är ett vitt begrepp som bland annat handlar om ändamålsenlig läkemedelsanvändning. Studenterna har med sig olika traditioner/synsätt kring läkemedelsanvändning och ämnet tas upp i en av kurserna och diskuteras även med studenterna under VFU. Finns även ett kursmål som berör miljöpåverkan av läkemedel. Urvalet av de "bäst lämpade" studenterna, vilket möjliggörs av att utbildningen bedrivs på distans, anser man enligt självvärderingen vara ett kriterium i linje med främjande av hållbarhet.

Styrkor: -

Förbättringsområden: För att främja internationalisering inom ramen för KUA skulle begreppet kunna problematiseras. Eftersom man lutar sig mot att studenterna själva i stor utsträckning står för internationalisering utelämnas lärarnas fortbildning och deras erfarenheter kring detta. Särskilt bör också kriteriet gällande professionell kunskap för att möta invandrar-/flyktingströmmar och förståelse för sin professions roll i detta lyftas. Eftersom hållbar utveckling är en bärande del i Agenda 2030 skulle denna kunna utgöra en central del i undervisningen. Både avseende internationalisering och hållbar utveckling föreslås en utökad integration av undervisningen mellan grundutbildningsprogram och KUA där bland annat inslag som bygger på deltagarnas egna olika erfarenheter från sina respektive ursprungsländer skulle kunna utgöra lärandeaktiviteter. Integration även med andra av Uppsala universitets utbildningar skulle också kunna utgöra en bas för att främja såväl internationalisering som hållbar utveckling. Högst troligt skulle dock utbildningen då behöva förlängas.

UPPSALA
UNIVERSITET

Vetenskapsområdet för medicin och farmaci

7. Att jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen

Arbetet med att integrera jämställdhetsperspektiv i utbildningen lyftes tidigt. Jämställdhet finns med i ett par kurser och studenterna deltar i några föreläsningar där ämnet diskuteras och i något fall även följs upp med en reflekterande övning.

Utformningen av språktermin möjliggör att eleverna som pratar svenska som andra språk har en jämlik språk-kunskap samt akademiska svenska nivå i jämförelse med studenter från apotekares grundutbildningsprogram. Den processen kan öka sannolikheten att KUA-studenterna har tillgång till kunskapsutveckling inom kompletteringsutbildningen på ett samma sätt som grupp av studenter som pratar svenska som modersmål.

Styrkor:

- Information vid kursintroduktion om universitetets riktlinjer för diskriminering och stående fråga i kursvärderingarna.
- Den kommande språkterminen som en form av arbete med integration utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Förbättringsområden:

- Möjliggöra integration mellan studenter från grundutbildningsprogram och KUA-studenter vid olika akademiska aktiviteter, som föreläsningar, seminarier och grupparbeten. Strukturen på dessa aktiviteter behöver anpassas för att integrationen ska bli effektiv, exempelvis genom att förtydliga hur dessa samarbeten ska fungera och vilka uppgifter som ska lösas gemensamt.
- Tydliggöra styrkan som finns latent KUA-studenternas tidigare erfarenheter. Arbeta med och utifrån kulturella skillnader, förstärka positiva aspekter samt utveckla förhållningssätt baserade på studenterna tidigare erfarenheter och utbildningens målbild.
- Kartlägga hur universitet förbereder lärare, administrativ personal samt studenter på grundutbildningarna för att arbeta för att integrera KUA-studenterna.

8. att utbildningen svarar mot individers och samhällets behov av bildning och professionell kunskap och förbereder studenterna för ett framtida arbetsliv

Bedömargruppen uppfattar att KUA har en ambition att relatera innehållet i kurserna till studenternas framtida yrkesroll som legitimerade apotekare, exempelvis genom att arbeta med kundfall och verkliga företeelser på apotek i flera kurser.

Däremot är det oklart om den dialog som i nuläget finns med apoteksbranschen i tillräckligt stor utsträckning utvärderar om utbildningen svarar mot samhällets och framtida arbetsgivares behov och krav på farmaceuterna? Apoteksmarknaden är i ständig förändring och har på senare år gått mer mot e-handel och stort fokus ligger på försäljning. Farmaceutens kunskap om läkemedel är en självklar förutsättning i yrket men arbetet på apotek idag sker ofta under stor tidspress och ställer höga krav på teknisk kompetens och kommunikativ förmåga.

Den stora efterfrågan på farmaceutisk arbetskraft har mattats av på senare år, påskyndat av Covid-19 pandemin (med stor geografisk variation i landet). Därför bör lärare vid KUA vara restriktiva med att ge förhoppningar om eller utlova anställning direkt efter avslutad utbildning.

Styrkor:

- Enligt alumnenkäten har utbildningen ett relevant innehåll.
- Fakulteten planerar anställa en projektledare som ska kartlägga och ta fram förslag för att stärka kvaliteten inom VFU.

Förbättringsområden:

- Förbereda och stärka studenterna inför VFU genom att ytterligare diskutera vilka förväntningar studenten har på praktiken jämfört med apotekets/handledares förväntningar på studenten.
- Utvärdera VFU via handledarenkät eller intervjuer
 - Har studenterna relevanta och tillräckliga kunskaper inför praktiken?
 - Anser handledarna att särskilda behov föreligger för denna grupp studenter (tätare kontakt med universitetet, andra anpassningar)?
- Införandet av en språktermin kan användas för att stärka studenternas generiska färdigheter och därigenom ökad konkurrenskraft på arbetsmarknaden.
- Inrätta en referensgrupp med uppgift att säkerställa att innehållet i utbildningen är relevant och håller rätt kvalitet, samt att studenten efter genomförd utbildning "håller måttet".
- I utvärderingen saknades såväl en intervju som annan typ av utvärdering från VFU-handledare. Arbetsgivarundersökningen hade endast fem svaranden. Sammantaget är underlaget för utvärdering av denna punkt svagt ur sett ur ett arbetsgivarperspektiv.

UPPSALA
UNIVERSITET

Vetenskapsområdet för medicin och farmaci

9. Att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Kursutvärdering av den kompletterande utbildning uppföljer numera fakultetens rutiner för systematisk kursutvärdering och sker i samarbete med den Farmaceutiska studentkåren. Studenterna uppmuntras att fylla i kursutvärderingar och får ta del av tidigare students synpunkter i början av vissa kurser. Svarsfrekvensen på kursrapporter som bedömarpanelen fått tagit del av är relativt låg. En annan utmaning som beskrivs i underlaget och intervjuerna är att de övriga studenterna och särskild kompletterande studenterna inte engagerar sig i studentkåren eller andra organ på institutionen som kräver studentrepresentanter. Detta försvåras troligtvis av att studenterna läser på distans och är utspridda över hela landet samt att studenterna endast läser en termin innan VFU.

Styrkor:

- Muntlig återkoppling på tidigare kursvärderingar ges i vissa kurser.
- Det finns en god kommunikation mellan studenterna och flera lärare.

Förbättringsområden:

- Öka de kompletterande studenternas inflytande genom att uppmuntra till engagemang i olika beredande eller styrande organ på institutionen eller på annat sätt samla studenterna input på deras utbildning.
- Medvetandegöra studenterna om hur organisationen ser ut, vilka som är studentrepresentanter där beslut tas, program/KUA-studentrepresentanter i styrande organ, skapa engagemang för sin egen lärandemiljö, återkoppla förra årets svar till förbättringar och förändringar som genomförts i början på respektive kurs.
- Ta fram strategier för att höja svarsfrekvens vid kursutvärderingar.
- Förbättra återkopplingen av kursutvärdering, genom att för studenterna visa på förändringar som gjorts utifrån tidigare kursvärderingar och hur planen för möjliga förändringar framöver ser ut.
- Kanske utveckla en ny process, eller olika processer, som skulle underlätta insamlingen av students åsikter och hur de återkopplas till dem.
- Kursutvärderingen skulle kunna göras både kvantitativt och kvalitativt. Sannolikt skulle det vara av värde att intervjua grupper av studenter och diskutera utbildningens upplägg.
- Kartlägga students motivation för utbildningen. Den aspekten kan vara uppnådd vid förhöjd svarsfrekvens vid kursutvärdering, vilket kan bidra till en ökad förståelse för studenternas grupp mål och deras riktiga behov.

10. att en för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö föreligger

Undervisningen på KUA sker på distans vilket möjliggör att studenter från olika delar av Sverige har möjlighet att läsa utbildningen. Introduktionsdagar på Campus gör att studenterna har möjlighet att träffa både lärare och kurskamrater för att öka engagemanget och för att lära känna varandra. Den sammantagna bilden från både från utbildningsledning och studenter är att kontakten och sammanhållningen mellan studenterna är god vilket bidrar positivt till den psykosociala studiemiljön. Möjlighet till kontakt med alumner som kan bidra med erfarenhet och uppmuntran upplevs som mycket positivt av studenterna. Kursintroduktion som vanligtvis sker på Campus har på grund av Covid-19 pandemin skett digitalt, vilket sannolikt har påverkat studie- och lärmiljön på flera sätt.

Det är oklart hur utbildningsledningen förmedlar till studenterna vilket studentstöd som finns tillgängligt. Denna grupp studenter upplevs ställa många frågor via telefon och mail och det framgår i intervjuerna med studenterna att detta kan skapa en stressad situation då lärare inte alltid har möjlighet att svara med kort varsel. Finns en kurspaketsgemensam plan för vart studenterna vänder sig med olika typer av frågor och vilka kommunikationsvägar som är öppna? Förväntade svarstider? Vilken roll har kursledare, studievägledare, administratörer respektive lärare för att hjälpa studenterna? Finns det lämpliga stödresurser centralt på universitetet som skulle kunna hänvisas till?

Den fysiska arbetsmiljön under distansundervisningen varierar stort då många studerar hemifrån med olika möjligheter till ostört arbete. Under VFU består studenternas studiemiljö av praktikplatsen på apoteken där utbildningen och studenterna har begränsad möjlighet att påverka den fysiska miljön.

Det finns en skillnad mellan att anpassa en utbildning för att vara distansbaserad och att skapa en distansbaserad utbildning. Nu i post-covid-tider skulle det kunna vara av värde att reflektera över vilka moment och läraaktiviteter som är essentiella och hur de har implementerats i den egna digitala plattformen samt möjliga uppdateringar i er virtuella studiemiljö, med syfte att underlätta användningen.

Styrkor:

- Utbildningsadministrationen möjliggör psykosocialt stöd för nya studenter genom att förmedla kontakt med tidigare studenter.
- Studenter och lärare bekräftar att det finns kontaktvägar för att lösa konflikter och andra studierelaterade utmaningar som kan dyka upp under praktiken.

Förbättringsområden:

- Undersöka behovet av att tidigt i utbildningen lyfta vikten av en god fysisk studiemiljö på distans för att kunna tillgodogöra sig utbildningen – vad krävs av studenten själv och vilket stöd finns att tillgå
- Skapa en kurspaketsgemensam introduktion till hur undervisning (ex PBL) och examination kommer att vara utformade (samma moment som nu ligger i enstaka kurser) för att stötta studenterna i den undervisningsmodell som tillämpas inom kurspaketet.
- Tydliggöra vilka kommunikationsvägar som finns för stöd till studenter med behov.
- Förtydliga beskrivning av den virtuella studiemiljön tidigt i utbildningen, till exempel hur det ser ut i den virtuella studiemiljön och hur studenterna kan använda det.

11. att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

På nationell nivå har UU ett samordningsansvar för kompletterande utbildning för apotekare. Med fördel skulle antagningsprocess, läraaktiviteter och examinationer kunna analyseras på nationell nivå tillsammans med GU och UmU gentemot de krav som finns för att bli legitimerad apotekare. Institutionen för Farmaci har en organisation för att säkerställa uppföljning och transparens vid utveckling av sina utbildningar. Kommittén för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid farmaceutiska fakulteten (GRUFF) är ett rådgivande och beredande organ där handlingsplanen för den kompletterande utbildningen diskuteras. Varje år upprättas en handlingsplan som syftar till att belysa vad som behöver förbättras, och prioriteras på kort och lång sikt på KUA. Handlingsplanen går även igenom på Områdesnämnden. Flera av de punkter som har lyfts av bedömarpanelen finns beskrivna på den senaste handlingsplanen.

Styrkor:

- Kontinuerlig dialog med GU som också har en kompletterande utbildning då UU har ett samordningsansvar
- Organisation på institutionen där handlingsplan för utbildningen kan granskas och diskuteras
- Upprättande av årliga handlingsplan med prioriteringar
- Fakulteten har breddat ledningsgruppen för kurspaketet, vilket ökar förutsättningarna för fortsatt utvecklingsarbete.

Förbättringsområden:

- Ett programråd eller dylikt för den kompletterande utbildningen där progression och uppföljning av handlingsplanen kan diskuteras kan underlätta arbetet med utvecklingen av utbildningen.

UPPSALA
UNIVERSITET

Vetenskapsområdet för medicin och farmaci

- Låga svarsfrekvenser på såväl student, alumni och handledar-enkäterna, vilket minskar såväl generaliserbarhet som transfererbarhet.
- Lärarmöten och lärardagar med specifikt fokus på KUA kan användas för att identifiera utvecklingsbehov inom KUA
- Samverkan med såväl branschen (Läkemedelsverket, Apoteksförbund), andra kompletteringsutbildningar, samt Socialstyrelsen skulle kunna formaliseras och beskrivas i en samverkansplan.

Observationer utanför de 11 punkterna

Antagningsprocessen

Antagningsenheten bedömer den grundläggande behörigheten (att dokumentationen är komplett, uppfyller krav på Svenska 3 och Engelska 6, att examen kommer från ett internationellt erkänt lärosäte samt att utbildningen omfattar minst 180hp). I nästa skede görs en detaljerad bedömning av det ämnesmässiga innehållet för att avgöra om dokumentationen styrker att kravet är uppfyllt om att motsvara en svensk apotekarexamen om minst 300 hp. Bedömningen görs av en person på institutionen med stor erfarenhet av att bedöma internationella apotekarutbildningar. Meritvärderingen och urvalet görs sedan gemensamt av två i ledningsgruppen på basis av olika kriterier som t ex yrkesarbete och praktik inom Sverige.

Av underlaget och intervjuerna framkommer att bedömningar av utländsk examen och meriter är en omfattande process som förutsätter god kännedom om såväl utländska utbildningar som svensk utbildning. Det kan dock betraktas som problematiskt att antagningsprocessen till så stor omfattning vilar på en persons bedömning. Rättssäkerhetsaspekt i detta kan ifrågasättas.

Eftersom syftet med kompletterande utbildning är just en möjlighet att komplettera tidigare utbildning ter sig också ett 5-års krav snävt då man låst sig till att *endast* personer med en femårig utbildning kan komma i fråga för utbildningen, något som skiljer sig från andra kompletterande utbildningar för vilka behörighetsbedömningen inte enbart är kopplad till hur lång utbildning de sökande har med sig, utan även baseras på utbildningens nivå och innehåll. Bedömargruppen ställer sig frågan om det möjligen kan vara så att behörighetsbedömningen för KUA kan exkludera individer som vore lämpliga för KUA, men har en något kortare utbildning när man väljer att så strikt dra en gräns vid 5 år? Om man väljer att även fortsättningsvis göra behörighetsbedömningen själv på fakultetsnivå vid Uppsala universitet kunde möjligen en antagningskommitté bidra till en ökad rättssäkerhet genom att fler än en individ göra bedömningarna, ökad transparens och breddad kompetens.

UPPSALA
UNIVERSITET

Vetenskapsområdet för medicin och farmaci

Reflektion över processen kring utbildningsutvärderingen

Styrkor:

- Bra balans mellan intervjutid och tid för bedömargruppen att reflektera under intervjudagarna.

Förbättringsområden:

- En inplanerad träff mellan bedömarpanelen och utbildningsansvariga för att diskutera/återkoppla utfallet av utbildningsutvärderingen.